بسم الله الرحمن الرحيم

ފިހުރިސްތު

الله ތަޢާލާއެއްވެ ގޮތާ ހިފާވަން ޤުރުއާނުގައިވޭ އޭގެ ބާރުތަކުގައި ކުރޭ ކުރުޢާތާ ބުނެ ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅުތަކާއި ގެނައީ ބައެއް މިސުން އެބަސްފުޅުތަކާއި ޖާފަން ބުނާ އެއްވާހަކަތަކެ:

"ބަލަ ބުރޯ ޔިދަޔޭ އޫރުގައި އެދުވަސްވަރު އޮބް ވާޖިއުރަން އަދި ބާރަތަން ހުރި ބަސްތަކާ، ތިޔައްޔަތި މިދުވަސްވަރަކަން ނުވެއްޖޭތަން، މިހާރު އޮޑީ ވަރަކަށި ޑާނަކަން" ބުނެއްވެ.

އެގޮތުން މިދުވަސްވަރު ފާޅުވެގެން އަޅާ ޝަރީއަތަށް ލިބިދަން މިހުން އިސްލާމީ ޝަރީޢަތީ މިޤާނަތަން ނުވެއްޖޭ، ކުރާސަބު ނޫނު އެއްޗެހި ބުނާ ޔިދަރިން، މިވެރިންވެސް ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅުތަކާއި އަޤީދަތަކާ މިޤާނަތަން ނުވެތަން ވާހަކަތަކާ ބުނާކަހަލައެވެ!

އެއީ الله ތަޢާލާ ހުރިހާ ޢަމާނަތާއި މަކާނަތަކަން ޝާމިލު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި، ޔަޤީނުކަމާއި ހަމައަށް ދަންނަން ވާނޭ ކުރުމުތަކެއް ކަސްތަކަށްޓަކާ ބަލަހަށްޓަވާ ފޮތުގެ ޢަޤީދާގައި އެބަހަށްފުން މިޤާރުގާހަކާ އެބަސް ބަސްފުޅުތަކާ ކުރިއަށްއެވެ.

ނުވަތަ އެޤަނުން އެކަކު މިބުނަނީ އިބްނު ޢައްބާސް ކުފުރު ދޫނަ ކުފުރު މިދާނެވީ ހަވާރިޖުންނަށް ރައްދުދޭން ކަމަނދޫ!

ދޭން އެވެރިން ކުރަން ފެށިކަމަކީ ސަލަފުންގެ ބޭކަލުން ޢާއްމުކަން ޝާމިލުކޮށް ވިދާޅުވިފަދަ ބަސްފުޅުތަކަށް އިންކާރު ނުކުރަންވާނެ، ވިޔަދަލަ ނާދިރު ބާވަތްތަކުން ފުރުޞަތުދޭން ބުޚާރީއާއި ނޫނީ، ވައްމުލައިގެ މައްސަލަތަކަ ބައިވަރު ޝުރޫޙުތަކާއި ޤައިދުތަކާއި ޚަޔާލުން އެއްކަން އެކަނި ފުރުޞަތުނުދެވޭނެ.

އެގޭމުން ބޭނުންވޭ:

"الله ބާވައިލައްވި ގޮތާއި ހިދާޔަތަށް ބުނާމް ކުރުމުގައި ކުޅަ ކުޅަރުވެއްވޭ. ރަނގަޅުވޭ. އެއީ އެކަމަކު ޝަރީޢަތް އޭވަނަނުއަގާއި ރިއްވަތް ހިޔައިގެން ކަންތާ ބުނުވޭ. ނުވަތަ އެއްޔަކަރު ދެޔަކަރު ކަންތާ ބުނުވޭ. ނުވަތަ އަމިއްލަ ހަވާ ނަފްސަކަން ކަންތާ ބުނުވޭ. ނުވަތަ ޖެހިލުއިފާ ފޭއް ނުބަތާ ކަންތާ ބުނުވޭ."

ނުވަތަ ވަރާތް އެޔާ އިސްތިޤާމަތް ގެންނަވަން ސަލަފުންގެ އަޤީދާއާ ހަމައެކަނި އެކަރާތަށް ފުރުއްވަން އެގޭވޭ.

މިސާލަކަށް "ޝަރީޢަތް ބަދަލުކުރުމުގެ، ޝަރީޢަތް ފޮނުވުމުގެ، ދީން ބަދަލުކުރުމުގެ" ފަދަ އިސްތިލާޙުތައް ގެނެސްގެން ތަފާތު އެކި ޝަރީޢަތުތައް ކަނޑެން ވަކި ހަނި ގޮތެއްކަން ފުއްދައިލުމެވެ. އެއީ އެކަންކަމުގައި އިލްމުވެރިން ކުރެއްވި ތަފްސީރުތައް ބެލުމުން ނިމޭނެއެވެ.

ހަޤީޤަތަކީ މިވެރިންނަކީ ވަކިގޮތެއް މާކުރިން ޤަބޫލުކުރުން ކަނޑާ ނުކި ބައެކެވެ. ދީން އެގޭ މައްޗަށް އާޚިރު ވަރުގަދަކަންދޫން ދަރަޖާ ހޯދަން އޭރު ބައެކެވެ. އެއާ ޒިޔާދަވާ އެއްކަހަލަން ވަރުގަދަކަން އިންކާރުކުރާ ބައެކެވެ. އިންކާރު ކުރުވުން ނިމިއްޖާ ވަކި ގޮތަކަށް ތައްވީލުކޮށްގެން ބަދަލުކުރެވިގެންނެވެ.

މައްސަލައިގެ އަސްލަކަށް ގޮސް ސަލަފުންގެ ބަސްފުޅުތަކުން އަސާސެއް ބިނާކޮށް ދީން އެގޭ މައްޗަށް އެހެން ބަސްތަކާއި ޝަރީޢަތަށް ތަފްސީރުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެމީހުން ޒާތީރައުޔު އެކީ އިދިކޮޅެވެ.

އެގޮތުން މިވެރިން ދީން ވަސް ފައްޓަނީ ބުނެދެމުންނެވެ. ތައުލީމާއި ޝަރީޢަތުގެ ފައްސަހި ތަރުހަމަވުމުންނެވެ. ދީން އެގޭ މައްޗަށް ހިމާ އެއްޗެއް މިސްރާބަލުތަކަށް އަދާ ގަބޫލެވެ.

ކޮންމެއަކަށް އެވެރިންގެ ޝުބުހަތައް މިކަމުގައި ބައިވެރިވެވޭ. އޭގެ ތެރެއިން އެންމެ ވަރުގަދަ ދަލީލެއް ގޮތުގައި އެމީރުން ގެންނަ އެއް ކަންތައްތަކުގައިވާ އިބްނު ކަޘީރު، ޞަޙާބުންގެ ޙާސިދުންނާމެދު ގެންނަވާފައިވާ އިޖްމާޢުއެވެ. ޤަބޫލުކުރަނީ މުޢާދުން ވާހަކަދައްކާތާ، އަދި އިލްމުވެރިންގެ ބަސްފުޅުތައް ނަޤުލުކުރަމެވެ.

އާޔަތުން ސަރުކާރުތަކާ ދުސްތޫރުތަކާއި އެދުވަސްވަރުގެ ތާތާރުން ޗެން ގިސްޚާން ބުނި ޔާސާ ގޮތަށް އިބްނު ކަޘީރުގެ ބަސްފުޅު ވިދާޅުވެއްވާ މީހުންނާ އަދި ޙާސިލުގެ ޤާނޫނާއި އަވާތުބުވަސް ބަޔާންކުރާނަން ނުކުތާތަކެއް!

މިޢާމަލުގެ މިވަނީ ތަރުޖަމާގެ މިވަނީ ބަހަނުގެ ވާތިބުރަން ފުއްޓަކުރަނަރިއެވ.

އާޔަތުން އިބްނު ކަޘީރުގެ ތަފްސީރުގައި ވިދާޅުވެފައިވާ:

(يُنْكِرُ تعَالَى عَلَى مَنْ خَرَجَ عَنْ حُكْمِ اللَّهِ الْمُحْكَمِ الْمُشْتَمِلِ عَلَى كُلِّ خَيْرٍ، النَّاهِي عَنْ كُلِّ شَرٍّ وَعَدْلٍ إِلَى مَا سِوَاهُ مِنَ الْآرَاءِ وَالْأَهْوَاءِ وَالِاصْطِلَاحَاتِ، الَّتِي وَضَعَهَا الرِّجَالُ بِلَا مُسْتَنَدٍ مِنْ شَرِيعَةِ اللَّهِ، كَمَا كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ يَحْكُمُونَ بِهِ مِنَ الضَّلَالَاتِ وَالْجَهَالَاتِ، مِمَّا يَضَعُونَهَا بِآرَائِهِمْ وَأَهْوَائِهِمْ، وَكَمَا يَحْكُمُ بِهِ التَّتَارُ مِنَ السِّيَاسَاتِ الْمَلَكِيَّةِ الْمَأْخُوذَةِ عَنْ مَلِكِهِمْ جِنْكِزْخَانَ، الَّذِي وَضَعَ لَهُمُ الْيَسَاقَ وَهُوَ عِبَارَةٌ عَنْ كِتَابٍ مَجْمُوعٍ مِنْ أَحْكَامٍ قَدِ اقْتَبَسَهَا عَنْ شَرَائِعَ

شَتَّى، مِنَ الْيَهُودِيَّةِ وَالنَّصْرَانِيَّةِ وَالْمِلَّةِ الْإِسْلَامِيَّةِ، وَفِيهَا كَثِيرٌ مِنَ الْأَحْكَامِ أَخَذَهَا مِنْ مُجَرَّدِ نَظَرِهِ وَهَوَاهُ، فَصَارَتْ فِي بَنِيهِ شَرْعًا مُتَّبَعًا، يُقَدِّمُونَهَا عَلَى الْحُكْمِ بِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ صلى الله عليه وسلم. وَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ مِنْهُمْ فَهُوَ كَافِرٌ يَجِبُ قِتَالُهُ، حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى حُكْمِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ [صلى الله عليه وسلم] فَلَا يَحْكُمُ سِوَاهُ فِي قَلِيلٍ وَلَا كَثِيرٍ...)[1]

މާނައީ: "ކޮންމެ ހެވެއް ޝާމިލުވެގެންވާ، ކޮންމެ ނުބައެއް ނަހީވެގެންވާ الله ތަޢާލާގެ މުޙްކަމު ޙުކުމުން ދޫކޮށް، الله ގެ ޝަރީޢަތުން ބުރަވެވޭ އެއްވެސް ކަމެއްނެތި މީހުން އަމިއްލައަށް އުފައްދާފައިވާ އެނޫން ރައުޔުތަކާއި އެދުންތަކާއި އިޞްޠިލާޙުތަކަށް ދާމީހާއަށް الله އިންކާރުކުރައްވައެވެ.

އެއީ ޖާހިލިއްޔަތުގެ އަހުލުވެރިން އެއިން ޙުކުމްކުރަމުންދާ މަގުފުރެދުންތަކާއި ޖާހިލުކަންތަކަށް ފަދައިންނެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ރައުޔުތަކާއި އެދުންތަކުން އުފައްދާފައި ހުރި ބަޔައްކެވެ.

[1] تفسير ابن كثير: 131/3

އަދި އެއީ ތަފާތުން، އެމީހުންގެ ރަސްގެފާނު ޖަންނާޝީ ޒާނުގެ
ހިބައިން ނަގާފައިވާ ރަސްކަލުގެ ސިޔާސަތުތަކުން ފަތަރައިންނެވެ.

އެކަމާ އެމީހުންނަށް "ނަޖާޝީ" އެކަލޭގެފާނު މިހާރެވެ. އެއީ ޙަބަޝީ
އެވެ ޝަރީޢަތްތަކުން، ތަޤްދީރު ދީނާއި، ނަޞާރާ ދީނާއި،
އިސްލާމްދީނުގެ ޝަރީޢަތްތަކުން އެހާ ނަގައިފައިވާ ބުނުމުތަކަކުން
އެއްކަލަށްފައިވާ ފޮތްތަކެވެ. އަދި އެގައި ހަމައެކަނި އެހާގެ އަމިއްލަ
ނަޒަރާއި އަމިއްލަ އެދުމުން ނަގާފައިވާ ބުނުމުތަކެއްކަމުގައި ވެއެވެ.

ދީން އެހާގެ ދަރިފަސްކޮށްތަކާއި، އެއީ ޙަބީބުވާ ޝަރީޢަތުގެ އަމިއްލަކަމަ
ވާގެންދިޔައެވެ. ﷲ ގެ ދީނާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلى الله
عليه وسلم ގެ ސުންނަތުން ބުނުމުތަކުގެ މައްޗަށް އެމީހުން
އެދެނީ ކިރިއަށްނަގާ އިސްކަރައެވެ.

އެމީހުންގެ ތެރެއިން އެތަކެއިން ކަންތައްތަކާއި މިހާރު ކާފަރުކަމެވެ.
އެކަމާ ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ބުނުމުފުޅުން ރުޖޫޢަވެ،
މަދުކަމުގައިވެސް ގިނަކަމުގައިވެސް އެހެން އެއްކޮޅަކަށް ބުނުމު
ނުކުރުމުން ދާންދޭން އެހާއި ދުކޮށަށް ހަނދާނުކުރަމުން
ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ."

އަދިވެސް އިބްނު ކަޘީރު ގެ ތާރީޚު ފޮތުގައި ވިދާޅުވެއެވެ:

(فَمَنْ تَرَكَ الشَّرْعَ الْمُحْكَمَ الْمُنَزَّلَ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ وَتَحَاكَمَ إِلَى غَيْرِهِ مِنَ الشَّرَائِعِ الْمَنْسُوخَةِ كَفَرَ، فَكَيْفَ بِمَنْ تَحَاكَمَ إِلَى " الْيَاسَاقِ " وَقَدَّمَهَا عَلَيْهِ؟ مَنْ فَعَلَ ذَلِكَ كَفَرَ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ.)[2]

މާނައީ: "ނަބިއްޔުން ޚަތިމުކުރެއްވި މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދި الله ގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވުނު މުޙްކަމު ޝަރީޢަތް ދޫކޮށް، އެނޫން މަންސޫޚަ ކުރެވިގެންވާ ޝަރީޢަތްތަކަށް ހުކުމް އުފުލައިފި މީހަކު ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.

ދެންފަހެ އަލްޔާސާ (ޔާސިޤް) އަށް ހުކުމް އުފުލާ، އޭގެ މައްޗަށް (އެބަހީ: އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ މައްޗަށް) އެޔާސިޤު އިސްކޮށް ހުކުމްކުރާ މީހާ ކާފިރުވާނެކަމީ!؟ އެފަދައިން ކަންތައް ކުރިމީހާ މުސްލިމުންގެ އިޖުމާޢުން ކާފިރުވެގެންވެއެވެ."
ވިއެވެ.

[2] البداية والنهاية: 17 / 162 - 163

ރައްދުކުރުމެއް، އިންކާރުކުރުމެއް، މުޢާރަޟާކުރާ ކަމެއްނެތި ވަކިވެ ގޫސްނުވާކަން ބުހުތާނުކުރުމުގެ މައުޟޫޢަކުން އިބްނު ކަޘީރު ގެންނެވި ތާރީޚަށް ބުހުތާނުކުރި މައުޟޫޢުއިން ބުއްދިވެރިކަމާއެކު ރައްދުދީފައިވާ އިޝާރާތް ގެނެވިއެވެ.

ފުރަތަމަވީ:

ޖަންނަތުގެ ހާލު އެކުރި ކަންތައްތަކީ ﷲ ގެ ރަސޫލާއިން ސަލާމް ބުރުހާނު ތިޔަގޮތާ ބޮޑު ކުރެއްވިއެވެ. އެހެން އަޅާ ﷲ ބާރުއިލާހީ ގޮތަ ހިތްހުރި ބުނެވުނުން އިސްލާމްދީނާ ހަމަޖެހިފައެވެ.

<u>އެކަން ހާމަވާ ދެތިން ކަމަކަށްވެ:</u>

1) ފުރަތަމަވީ: ޖަންނަތު ހާސް ފުރަތަމަވީފަސް ﷲ އާ ޝަރީޢަތުގާ ތަބްލީޣު މުޝްރިކުން ކާފިރުއަކަށްވުމެވެ. މުސްލިމުއަކަށްވުމައި އެކާ ނުވެއެވެ.

2) ދެވަނަވީ: ތާރީޚީ ނުވަތަ ތާރީޚައިން ހަރަދު ދިނުމައި، ނަބީކާރީނުމާއި އަދި އިސްލާމްދީނުގެ ބަލައި ކަންކަން ނަގައިގެން މަސްހޫރުކޮށް، އަދި ޖަންނަތުގެ ޙިނާ ރައްދުތަކަށްކަން އެކުލެވިފައިވާ ފުރަތަކާވެ. އަދި އެގޮ ވާހަކަ އަންނަ ހައިބަވެ.

3) ތިންވަނައީ: އެހެން ބުނުމު އުފުލާ ދީނުން، ނުވަތަ އެދީން ބުނުމުތަކާ ދީނުން؛ ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ ދައްކަން ބާވައިލެއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ ދައްކަން އަޅުގޮ އިސްލާހުކުރެއްވީ. ނުވަތަ އެއާ އެއްގޮތަކުރެއްވީ. ނުވަތަ الله ތަޢާލާއަށް އަޅުކުރުމަށް ނިސްބަތްވާކުރެއްވީ. އެބަހަކަށާރު އިޞްލާޙު ގެންނަވި ދީނުގެ ވާހަކަ ކުރިޔަށް ބަލާލާލައްވީ.

❁ އެއީ ޝަރީޢަތް އިސްލާމް ދީނަށް ތަޢުލީމާއި އެކަން ތަފްސީލުކުރެއްވި ގޮތެވެ.

އެބަހުގާ ވިދާޅުވެއްވީ:

(يجعلون دين الإسلام كدين اليهود والنصارى وإن هذه كلها طرق إلى الله بمنزلة المذاهب الأربعة عند المسلمين. ثم منهم من يرجح دين اليهود أو دين النصارى ومنهم من يرجح دين المسلمين وهذا القول فاش غالب فيهم حتى في فقهائهم وعبادهم)[3]

---

[3] مجموع الفتاوى: 523/28

ވާނަހީ: "އެމީހުން (އެބަހީ: ތަތާރުން) އިސްލާމްދީން ހަދަނީ ޔަހޫދީ ދީނާއި ނަޞާރާދީން ފަދައިންނެވެ. އެގޮތުން މިހުރާ ދީންތަކަކީވެސް ހަމަ الله ގެ ބަޝްރަތަން ވާޞިލުވާންތަދީ، އަދި މުސްލިމުންގެ ގާތުގައި ހަތަރު މަޛްހަބުވާ ގޮތަށް ކަންކަންކުރަނީވެ.

ދެން އެމީހުންގެ ތެރެއިން ޔަހޫދީ ދީން ނުވަތަ ނަޞާރާދީން (ވަކި ކަންކަމުގައި) ރާޣިބުވުމުގައި ބުނާ ބަޔަކުވެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ތެރޭގައި މުސްލިމުންގެ ދީން ރާޣިބުވާ ބަޔަކުވެއެވެ.

މިބަސް (އެބަހީ: ހުރިހާ ދީންތަކެއް ހަމަހަމަވެ އެއްވަރުވެ ބައެއްފަހަރު މިދީން އަނެއްބައިފަހަރު މިދީން ރާޣިބުވުން) ވަކި އެމީހުންގެ ގިނަ މީހުންގެ ތެރޭގައި ފޮތެރި، އެނގެސްޓޮސް އެމީހުންގެ އިބުރުވެރިންނާއި އަހުވެރިންގެ ތެރޭއިވެސް ފޮތެރިފައެވެ." މިއެވެ.

❁ އަދިވެސް އެމީހުންގެ ބިދުޢަތް ބަޔާންކުރުމާ ވިދާޅުވިއެވެ:

(حتى أن وزيرهم هذا الخبيث الملحد المنافق صنف مصنفا؛ مضمونه أن النبي صلى الله عليه وسلم رضي بدين اليهود والنصارى وأنه لا ينكر عليهم ولا يذمون ولا ينهون عن دينهم ولا يؤمرون بالانتقال إلى الإسلام...)[4]

މާނައީ: "އެހެންގޮސް އެމީހުންގެ މުލްޙިދު މުނާފިޤު ނުބައި ވަޒީރު ފޮތެއް ލިޔުނެވެ. އޭގައި ގޮތުން ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم، ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިންގެ ދީނަށް ރުހިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް އިންކާރު ނުކުރައްވާކަމަށެވެ. އަދި އެމީހުން ނުބައި ނުކުރައްވާކަމަށާއި، އަދި އެމީހުންގެ ދީނުން އެބުރު މަނާ ނުކުރައްވާކަމާއި، އަދި އިސްލާމްދީނަށް އައުމަށް އަމުރު ނުކުރައްވާކަމަށެވެ." މިއެވެ.

---

[4] مجموع الفتاوى: 526/28

❁ އަދިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ:

(قال أكبر مقدميهم الذين قدموا إلى الشام وهو يخاطب رسل المسلمين ويتقرب إليهم بأنا مسلمون. فقال هذان آيتان عظيمتان جاءا من عند الله محمد وجنكسخان. فهذا غاية ما يتقرب به أكبر مقدميهم إلى المسلمين أن يسوي بين رسول الله وأكرم الخلق عليه وسيد ولد آدم وخاتم المرسلين وبين ملك كافر مشرك من أعظم المشركين كفرا وفسادا وعدوانا من جنس بخت نصر وأمثاله)[5]

މާނައީ: "ޝާމްކަރައަށް އައި އެތަތާރުންގެ އެންމެ އިސްކޯނުރު އެކަކު، މުސްލިމުންގެ ސަފީރުންނާ މުޚާޠަބުކުރަމުން، އަދި ތިމަންނާމެންނަކީވެސް މުސްލިމުންނޭ ބުނެ އެމީހުންނާ ގާތްވާން އުޅުމުން ބުނުއްޖެވެ: "މިދެމީހުންނަކީ الله ގެ ހަޟްރަތުން އައިސްފައިވާ ބޮޑުވެގެންވާ ދެއާޔަތެވެ. މުޙައްމަދުއާއި ޗެންގިޒްހާނުވެ!"

[5] مجموع الفتاوى: 521/28

މިއީ އެމީހުންގެ ކުރިއަށްއެރި އެންމެ ބޮޑު މިހާރުވެސް މުސްލިމުންނާ ގާތްވާން ބުނާ ބަލާތީ. އޭރު الله ގެ ރަސޫލާ، އަދި އާދަމުގެ ދަރިންގެ ސާހިބާ، އެކަލާނގެ އެންމެ މަތިވެރި މަޚްލޫޤު، ރަސޫލުކަން ޚަތިމުކުރެއްވި ކަލޭގެފާނާއި، އަނބިޔަކަލުން އެންމެ ކާފިރުކަމާއި ފަސާދައާއި އުދުވާނު ބޮޑުވެގެންވާ މުޝްރިކުންގެ ތެރޭގައިވާ، ބޮޑު މުޝްރިކު ކާފަރު ރަސޫލުކަލޭގެ އެއްފަދަކުރުމެވެ." މިއެވެ.

❁ އަދިވެސް ވިދާޅުވެއެވެ:

(وذلك أن اعتقاد هؤلاء التتار كان في جنكسخان عظيما فإنهم يعتقدون أنه ابن الله من جنس ما يعتقده النصارى في المسيح ويقولون إن الشمس حبلت أمه وأنها كانت في خيمة فنزلت الشمس من كوة الخيمة فدخلت فيها حتى حبلت. ومعلوم عند كل ذي دين أن هذا كذب. وهذا دليل على أنه ولد زنا وأن أمه زنت فكتمت زناها وادعت هذا حتى تدفع عنها معرة الزنا)[6]

---

[6] مجموع الفتاوى: 521/28

ވާނަހީ: "އެހެނީ މިއީބަ ތަގާރުން ޖެންގިޒްޚާންގެދު އިޖުތިހާދުކުރުން ގަބޫލުކުރާ ގޮތް ބޮޑުވެގެންނެވެ. އެމީހުން އެދިހުން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޖެންގިޒްޚާނަކީ الله ގެ ރަސޫލަކުކަމުންނެވެ! ނަބިއްޔާއިން މަސީހުގެ ޝަރީއަތު އިޖުތިހާދުކުރާ ބޮޑުވީގެ ކަމުކުރެވެ.

އަދިވެސް އެމީހުން ބޭނުންތެރި: ޖެންގިޒްޚާންގެ މަނާ ދަރުމަވެރިކަމުގެ އިތުރެވެ. އެމީހުން އެއަންނަނާ ފުރާގެއައްގައި އިންދާ، އެފުރާގެ ކުޑަދުރުން އިތު ފުއިބައިގެން އައިސް އެއަންނަނާއާ ގެނުރިނާ ބަރާވެއިނީއެވެ! ދުނިއައިތު ކަށުވު މިހަކަން އެނިގެންވާނޫފުދައިން މިއީ ކޮ ދެގެވެ! އަދި މިއީ މިނާއަޔާ ޖިނާގެ ދަރިއެއްކަންވާ ދަރިފުޅެވެ. އެމީހުން އޭނާގެ މަންމަ ޖިނާކަނުފައި، އެކަން ފުރުވާނުވެގެން، އަދި ޖިނާގެ ބޭނާރުވުން ދުރުކުރުމަށްބަކައި މިހެން ދައުވާކުރިއެވެ."

އަދިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ:

(وهم مع هذا يجعلونه أعظم رسول عند الله في تعظيم ما سنه لهم
وشرعه بظنه وهواه حتى يقولوا لما عندهم من المال هذا رزق
جنكسخان ويشكرونه على أكلهم وشربهم وهم يستحلون قتل من

عادى ما سنه لهم هذا الكافر الملعون المعادي لله ولأنبيائه ورسوله وعباده المؤمنين)[7]

ވަނީ: "އެމީހުން މިއާދަކު ޗަންގިޒުޚާން ހަދަނީ ﷲ ގެ ނަބިއްޔުންނާ އެންމެ ވަރުގަދަ ދަރަޖަހަށްވެއެވެ! އެއީ އޭނާ އެމީހުންނަށް ކަނޑައަޅައިދިން، އަދި އޭނާގެ އަމިއްލަ އެދުމަށް ފެންނަ ގޮތަށް ޝަރުޢުކުރި ކަންކަން މަތިކުރެ ފަރުމާކުރުމުގައެވެ.

އެހެންގޮތަކުން އެމީހުންގެ ގޮތުގައި މުޙައްމަދުގެ ގަވާއިދުން ބޭނުނު އެމީހުން ބުނަނީ: "މިއީ ޗަންގިޒުޚާނުގެ ދީނުގެ ތަރުތީބެވެ!" އަދި އެމީހުންގެ ކުއްލި ބުރިމަގު މައްޗަށް އެމީހުން އޭނާއަށް ޝުކުރުކުރެއެވެ.

އެއީ ﷲ އާއި އޭނާގެ ނަބިއްޔުންނާއި ރަސޫލާއި، އޭނާގެ މުއުމިނުން އަޅުތަކުންނާ ދުޝްމަނުވި އަދުވާތްތެރިވާކަން ލަޢުނަތްލެވިފައިވާ ކާފިރަކު އެމީހުންނަށް ކަނޑައަޅައިދިން ކަންތައް ދުޝްމަނުވި މިޙުއްޖަތް ޤަބޫލުކުރުން އެމީހުން ހެއްދެވުމަ ބަޔަކަށެވެ." މިއެވެ.

[7] مجموع الفتاوى: 28/521 - 522

❁ އައްޛަހަބީ ވިދާޅުވެއެވެ:

(ودانت له قبائل المغول، ووضع لهم ياسة يتمسكون بها، لا يخالفونها ألبتة، وتعبدوا بطاعته وتعظيمه.)[8]

މާނައީ: "އަދި މޮންގޯލިޔާގެ ޤަބީލާތައް އޭނާއަށް ބޯލަނބައިފިއެވެ. އަދި އޭނާ އެމީހުންނަށް ޔާސާ (ޔާސިޤު ޤާނޫނު) ކަނޑައަޅައިދިނެވެ. އެމީހުންގެ އޭގައި ހިފަހައްޓައިފިއެވެ. އެމީހުން އެއްވެސް ގޮތަކަށް އޭގާ ޚިލާފުނުވެއެވެ. އަދި އޭނާއަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އޭނާއަށް ތަބާވެގެން މަތިވެރިކުރުމުގެ ގޮތުން އެމީހުން އޭނާއަށް އަޅުކަންކުރިއެވެ."

❁ އިތުރަށް އައްޛަހަބީ ވިދާޅުވެއެވެ:

(واستقلّ جنكزخان، ودانت لَهُ التّتار وانقادت لَهُ، ووضع لهم قواعد يرجعون إليها، فالتزموا بها وأوجبوها عَلَى نفوسهم، بحيث إنّه مَنْ

[8] سير أعلام النبلاء: 228/22

خالفَ شيئا منها فقد ضَلّ ووجب قتلُه. واعتقدوا فيه وتألّهوه، وبالغوا في طاعته والتزام ياسته)[9]

މާނައީ: "އަދި ޗަންގީޒްޚާން އިސްތިންބާތުކުރެއްވި، ޔާސާއަށް ތަބާވުން ކިޔަމަންވެ ބޮޑުކަމުގައެވެ. އަދި ޔާސާ އާއި ޚިލާފު އެއަށް ޝަރީޢަތާ ޚިލާފުވާ ކަންކަން ކަނޑައަޅާދިނެވެ. ދީން އާއި ޚިލާފު ބޮޑުކަމާ ކިޔަމަންވެ، އަދި ޙާއިދުކުރެއް އާއިލާގެ ނަފްސުތަކަކަށް ވާޖިބުކުރިއެވެ.

އެއީ އެއިން އެއްބަސް ޙާއިދުކާ ހެޔޮތުގެއްޗެއް މިހާ މަސްޙަރާ، އަދި އެއިލާ ޙާއިދުކުރާން ވާޖިބުވެއްޖެއަކުން ބަލައިގަންނަތެވެ. އަދި އެއިން ޗަންގީޒްޚާން އިލާހުއްކުމުގައި ނަފްއިސްނެ އިއްޒަތްތެރިކުރިއެވެ. އަދި އެއާއި ކިޔަމަންވުމުގައި، އަދި އޭނާގެ ޤާނޫނަށް ތަބާވުމުގައި ބޮޑުކަމާ ދަތިކަމެވެ." މިއެވެ.

[9] تاريخ الإسلام: 28/43

❁ އައްސުޔޫޠީވެސް އެކަން ބަޔާންކުރިއެވެ:

(ودانت له التتار، وانقادت له، واعتقدوا فيه الإلهية، وبالغوا في طاعته.)[10]

މާނައީ: "ތަތަރުން އޭނާއަށް ބޯލަނބާ ކިޔަމަންވެ، އަދި އޭނާއާމެދު އުލޫހިއްޔަތުކަން އިޢުތިޤާދުކޮށް، އޭނާއަށް ކިޔަމަންވުމުގައި ޙައްދުފަހަނައަޅާ ދިޔައެވެ."

❁ ޗަންގީޒުޚާނަށް ވަޙީ އިއްވުނުކަމަށްވެސް ދަޢުވާކުރިކަން ބަޔާންކޮށް އައްސުބްކީ ގެނައެވެ:

(وَأمر أَوْلَاده يجمع العساكر واختلى بِنَفسِهِ فِي شَاهِق جبل مَكْشُوف الرَّأْس وَاقِفًا عَلَى رجلَيْهِ ثَلَاثَة أَيَّام عَلَى مَا يُقَال فزعم عَثَّرَهُ اللَّه أَن الْخطاب أَتَاهُ بأنك مظلوم واخرج تنتصر عَلَى عَدوك وتملك الأَرْض برا وبحرا وَكَانَ يَقُول الأَرْض ملكي وَالله ملكني إِيَّاهَا.)[11]

---

[10] تاريخ الخلفاء: 330/1

[11] طبقات الشافعية الكبرى: 333/1

މާނައީ: "ޖަންނީޖޫން އޭނާގެ ދަރިންނަށް ހަޝްކަރު ޖަމާކުރުމުން އަމުރުކުރިއެވެ. ދެން އޭނާގެ ބޮ ހާމައަށް ތަދިގެން އެކަނި ގޯސް ފުރަބަދަށްގެ ކޯޗަން އެރިއެވެ. ބުނާ ގޯތިގައި ތިންދުވަސް ވަންދެން އޭނާ އެތާގައި ދެފަރިމައްޗަން ހުއްޓެވެ. -ﷲ އޭނާ ވައްޖާހައްވާލިއެވެ!-

ދެން އޭނާ ދަޢުވާކުރީ އޭނާއަށް ޖަވާބު އަހިކަމަށެވެ. އޭރު: "ޔާބާއަރީ އަނިޔާވެރިބޭގަންނާ ވިހާކާ، އަދި ނިކަމެތިންނާ، ޔިބާގެ ދުޝްމަނުންގެ މައްޗަށް ނަޞްރުދިބޭން، އަދި އެއްގަމާއި ކަނޑު ޔިބާ މިލްކުކުރާށެވެ."

އޭނާ ބުނާކަމުގައިވިއެވެ: ބިމާއި އަހަރެންގެ މިލްކުވެ. ﷲ އަހަރެންނަށް އެބިން މިލްކުކުރަންދެއްވީއެވެ." މިއެވެ.

✵ އަދިވެސް އައްސުބުކީ ގެނައުމަ:

(وَلَا زَالَ أمره يعظم وَيكبر وَكَانَ من أَعقل النَّاس وَأخْبرهمْ بالحروب وَوضع لَهُ شرعا اخترعه ودينا ابتدعه لَعنه اللَّه سَمَّاهُ الياسا لَا يحكمون إِلَّا بِهِ وَكَانَ كَافِرًا يعبد الشَّمْس...)[12]

މާނައީ: "ޗަންގިޒްޚާނުގެ ކަންކަން ބޮޑުވެ ގަދަވަމުންދިޔައެވެ. އޭނާވީ މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ބުއްދިވެރި، އަދި ހަނގުރާމައިގެ ކަންކަން އެންމެ ރަނގަޅަށް ތަޖުރިބާކުރި މީހެއްކަމުގައެވެ.

ދީން އޭނާ އަމިއްލައަށް ޝަރީޢަތެއް ކަނޑައަޅާ، އަދި އަމިއްލައަށް ދީނެއް އުފައްދާ "އަލްޔާސާ" ގެނައެވެ. الله އޭނާއަށް ލަޢުނަތް ލައްވާށިއެވެ. އޭނާ އެއިން މެނުވީ ޙުކުމް ނުކުރައެވެ. އަދި އޭނާވީ އިރަށް އަޅުކަންކުރާ ކާފަރެއް ކަމުގައެވެ." މިއެވެ.

---

[12] طبقات الشافعية الكبرى: 330/1

❁ އިބްނު ކަޘީރު ވިދާޅުވިއެވެ:

(وَقَدْ ذَكَرَ بَعْضُهُمْ أَنَّهُ كَانَ يَصْعَدُ جَبَلًا، ثُمَّ يَنْزِلُ، ثُمَّ يَصْعَدُ، ثُمَّ يَنْزِلُ حَتَّى يُعْيِيَ وَيَقَعَ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، وَيَأْمُرُ مَنْ عِنْدَهُ أَنْ يَكْتُبَ مَا يُلْقَى عَلَى لِسَانِهِ حِينَئِذٍ، فَإِنْ كَانَ هَذَا هَكَذَا فَالظَّاهِرُ أَنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ يَنْطِقُ عَلَى لِسَانِهِ بِمَا فِيهَا. وَذَكَرَ الْجُوَيْنِيُّ أَنَّ بَعْضَ عُبَّادِهِمْ كَانَ يَصْعَدُ الْجِبَالَ فِي الْبَرْدِ الشَّدِيدِ لِلْعِبَادَةِ، فَسَمِعَ قَائِلًا يَقُولُ لَهُ: إِنَّا قَدْ مَلَّكْنَا جِنْكِزْخَانَ وَذُرِّيَّتَهُ وَجْهَ الْأَرْضِ. قَالَ الْجُوَيْنِيُّ: فَمَشَايِخُ الْمَغُولِ يُصَدِّقُونَ بِهَذَا، وَيَأْخُذُونَهُ مُسَلَّمًا. ثُمَّ ذَكَرَ الْجُوَيْنِيُّ شَيْئًا مِنَ الْيَاسَاقِ مِنْ ذَلِكَ، أَنَّهُ مَنْ زَنَا قُتِلَ، مُحْصَنًا كَانَ أَوْ غَيْرَ مُحْصَنٍ، وَكَذَلِكَ مَنْ لَاطَ قُتِلَ، وَمَنْ تَعَمَّدَ الْكَذِبَ قُتِلَ، وَمَنْ سَحَرَ قُتِلَ، وَمَنْ تَجَسَّسَ قُتِلَ، وَمَنْ دَخَلَ بَيْنَ اثْنَيْنِ يَخْتَصِمَانِ فَأَعَانَ أَحَدَهُمَا قُتِلَ، وَمَنْ بَالَ فِي الْمَاءِ الْوَاقِفِ قُتِلَ، وَمَنِ انْغَمَسَ فِيهِ قُتِلَ، وَمَنْ أَطْعَمَ أَسِيرًا أَوْ سَقَاهُ أَوْ كَسَاهُ بِغَيْرِ إِذْنِ أَهْلِهِ قُتِلَ، وَمَنْ وَجَدَ هَارِبًا وَلَمْ يَرُدَّهُ قُتِلَ، وَمَنْ رَمَى إِلَى أَحَدٍ شَيْئًا مِنَ الْمَأْكُولِ قُتِلَ، بَلْ يُنَاوِلُهُ مِنْ يَدِهِ إِلَى يَدِهِ،

وَمَنْ أَطْعَمَ أَحَدًا شَيْئًا فَلْيَأْكُلْ مِنْهُ أَوَّلًا، وَلَوْ كَانَ الْمُطْعِمُ أَمِيرًا لِأَسِيرٍ، وَمَنْ أَكَلَ وَلَمْ يُطْعِمْ مَنْ عِنْدَهُ قُتِلَ، وَمَنْ ذَبَحَ حَيَوَانًا ذُبِحَ مِثْلَهُ، بَلْ يَشُقُّ جَوْفَهُ، وَيَتَنَاوَلُ قَلْبَهُ بِيَدِهِ يَسْتَخْرِجُهُ مِنْ جَوْفِهِ أَوَّلًا. وَفِي ذَلِكَ كُلِّهِ مُخَالَفَةٌ لِشَرَائِعِ اللَّهِ الْمُنَزَّلَةِ عَلَى عِبَادِهِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ، فَمَنْ تَرَكَ الشَّرْعَ الْمُحْكَمَ الْمُنَزَّلَ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ...)[13]

މާނައީ: "ބައެއް މީހުން ދިރުކުރުކުރީގައި އޭނާ ތަރުބަތަދުއަކަން އަޅާލައި ދެން ލައިބައިލައި، ދެން އަނބުރާ އަޅާލައި ދެން އަނބުރާ ލައިބައިލެވެ. އެއިންގެޒް އޭނާ ވަރުބަލިވެގެން ހިނދޭގެން ވެއްޖެއްޖެއްޖެ އަދުއަލަތް ދާންދާނެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ދުވުއްޔެއް އިނދެދުން އަށްނަ ބަސްތައް ލިޔުމަށް އޭނާގެ ގަވާއިދު ލިބޭ މިހެންނަން އަމުރުކުރެއްވެ. ފަހު މިކަން މިހެންވިނަމަ؛ ތާވާކުރުން އެނގެކަމަކީ އެއީ ޝަރީޢަތާ އޭނާގެ ދުވައްޔެއް ތަޢިލީ ދައްކާ ވާހަކައެއް ކަމެވެ.

[13] البداية والنهاية: 17 / 162

އަދި އަޚްލާޤުވެރިޔާ ގެނައި ގޮތްގައި: އާދޭ ބަލައި އަހުލުވެރިން ވަރަށް
ހިނގައި އަޚްލާޤީކަން ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ހަރަކާތް ކުރަނީ އަހަރެމެން. ދެން
އެކަން އަދި މިހާރު މިހެން ބުނާ އަޑުއިވުނު: "އަހަރުމެންނަކީ
ބިންމަތީ ޖަންނަތުގެ އާދަމްގެ ދަރިކޮޅުގެ
މީހުންނަށް ހަދިޔާއެއް."

އަޚްލާޤުވެރިޔާ ބޭނުންވޭ: މުސްލިމުންގެ ޝުޢޫރުން މުޢާމަލާ ތެދުކަން،
ބަރަކާތްތެރިވާ ކަމުގެ ގޮތުގައި ނަގައެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު އަޚްލާޤުވެރިޔާ އަޚްލާޤުގެ ބަޔަކު ކަންކަން
ގެނައެވެ. އެއީ:

ޖިންސީ ހިތްވަރު ދޭ ތަރުބިއްޔަތު. މުސްލިމުން އިތުރަށް
މުސްލިމުން ސުންނަތުގެ އެކުއެކު ތަރުބިއްޔަތު ދޭ
ތަރުބިއްޔަތު ދޭ ތަޢުލީމީ ނިޒާމު. ތަރުބިއްޔަތު ދޭ ތަރުބިއްޔަތު ދޭ
ތަރުބިއްޔަތު ދޭ ސިޔާސީ ނިޒާމު. ތަރުބިއްޔަތު ދޭ
ޤާނޫނު ތަރުބިއްޔަތު ދޭ ނިޒާމެއް.

އަދި ދީނީ ސިފައެއް އަސާސީ މިނިވަން ރަނގަޅު ތަރުބިއްޔަތު
މުސްލިމުން އަމިއްލަ ޙައްޤުތަކާ ގުޅިގެން ތަރުބިއްޔަތު ދޭ ނިޒާމެއް.
ހެޔޮ ފިކުރު ސަލާމަތް ކުރުމަށް ތަރުބިއްޔަތު ދޭ ނިޒާމެއް.

އެފެންގަނޑުގެ ތެރެއަށް ފުނަހިގަނޑުޖެހުމާފަހު ތަމުހުރުކުރެވޭނެއެވެ.

އިދްސާރާއި ނުރާ އަސިހާކަން ކާނދި، ނުވަތަ ފެންދި، ނުވަތަ އަންނައުނދިފި މީހާ ތަމުހުރުކުރެވޭނެއެވެ.

ފުރައިރަތަކާވެސް އުޖޫ މީހަކު ފުނި، ދުނީ އާސާ އަނބުރާ

ރައްދުނުކުރުނުކުރީ މީހާ ތަމުހުރުކުރެވޭނެއެވެ. އެއްވަސް މީހާ ދިމާހަރަ
ކާއެކެއް އެއްހަރައިދީ މީހާ ތަމުހުރުކުރެވޭނެއެވެ. ދުނުޖެހުނީ އަދުން
އަދުނެވެ. އެއްވަސް މީހަކަށް ކާއެކެއް ދިފިނަވަ، ފުރަތަމަ އާސާ
އެއިން ކާނުޖެހުނެވެ. އެކާނުދޫ މީހާ އަސިހާކަން ކާނދޫ
އަމިރައްކަމުގައިވެވަސްމެއެވެ

ކައިރުގައި ދިބި މީހުނަށް ކާނުނުދީ އަމިއްލައަށް ކައިދިމާ
ތަމުހުރުކުރެވޭނެއެވެ. ޖަނަވާރާއް ކަދިހައިދިމާ، އެކަދިހި ގޮތަށް
އެމާފަސް ކަދިހުވެނެއެވެ. ޔައްސަދަ، އާނާގެ ބަނޑު
ފާހާހުވެނެއެވެ. އަދި އާނާގެ ހިބް އަމިއްލައަށް ފާހާހައި ނަގަން
ޖެހުނެވެ.

މުޅިހާކަމެއްގައިވެސް ﷲ ތަޢާލާގެ އަމުރުކުރުގައިވާ ނަބިއްޔުންނަށް
ބޮވައިހައިވި ސުންނަތްތަކާ ހިތާފުވެނުވެއެވެ." މިއެވެ.

ތަތާރުންގެ ދުވަސްވަރުގައި ދިރިއުޅެ، އެމީހުންގެ ކަންކަން އެނގުނު މީހުންގެ ގޮތުގައި އެމީހުންގެ ބާޖަމުވައް ހުރިގޮތަކީ މިއެވެ. މިހެންވެ އިބްނު ކަޘީރު އެވަނީ އެވެރިން ކާފަރުންވެގެންވާކަމަން މުސްލިމުންގެ އިޖްމާޢު ގެނެސްފައިއެވެ. އެއީ ބައްޔެވެ. އެއީ ތަތާރުންގެ ރަސްކަލުންނާއި، އެމީހުން ފަތަހިން ކަންތައްކުރި މީހުންނަށާ ބުކުމެކެވެ.

ދެވަނަ ވަޢްޒަކީ:

އިބްނު ކަޘީރު ޙާފިޡުގެ ބުނުމުތައް ސިފަކޮށްލައިވަނީ "ޝަރުޢު" ގެ ނަމުންނެވެ. އައްސުބުކީގެ ބަހުން އޭގެ މާނަ ސާފުވެގެންދެއެވެ. އެއީ: "ތަންފީޒުކާން އެމުހިންނަން ޝަރީޢަތެއް އުދައްދާ، ދީނެއް އަޅަން އުޅައްދައިގެން ގެންނަސް ކަނޑައަޅާދިނެވެ."

މިއިން ދަލީލުކުރަނީ އެވެރިން މިޤަވާއިދުތަކުގެ ހުކުމްތައް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުން ހުއްދަކޮށްދީ، އަދި އެއީ ﷲ ގެ ހަރާމްކުރެއްވުން އެމުހިންނަންވާ ދީނުކަމުގައި ހަދާކަމެވެ. މިއީ ކުރެއްވުމެވެ. ﷲ ގެ ދީން، އަދި ޝަރީޢަތް ބަދަލުކުރުމަކީ މިއެވެ. ﷲ އަށް ނިސްބަތްކުރާ އެކަލާނގެ ޝަރީޢަތާ އެއްކޮށްކަމުގައި ދަނޑިވަޅަކު ނިސްބަތްކުރި ޝަރީޢަތް އަދި ހުކުމްތަކެއް ގެންނައުމެވެ.

❁ އިބްނުލް ޢަރަބީ ގެ އަޙްކާމުލް ޤުރްއާނުގައިވެއެވެ:

(إِنْ حَكَمَ بِمَا عِنْدَهُ عَلَى أَنَّهُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ؛ فَهُوَ تَبْدِيلٌ لَهُ يُوجِبُ الْكُفْرَ)[14]

މާނައީ: "الله ގެ ޙަޟްރަތުންވާ އެއްޗެއްކަމުގައި ނިންމައިގެން އޭނާ އެއިން ބުނުމުކޮށްފިނަމަ އެއީ ކާފަރުވުން ލާޒިމުކުރާ ތަބްދީލުކުރުން (ބަދަލުކުރުން) ގެވެ."

❁ ޝައިޚުލް އިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ ވިދާޅުވިއެވެ:

(الشرع المبدل: وهو الكذب على الله ورسوله صلى الله عليه وسلم أو على الناس بشهادات الزور ونحوها والظلم البين فمن قال إن هذا من شرع الله فقد كفر بلا نزاع. كمن قال: إن الدم والميتة حلال)[15]

މާނައީ: "ބަދަލުކުރެވިގެންވާ ޝަރީޢަތީ: الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް ދޮގުހަދައިގެން، ނުވަތަ މީސްތަކުންގެ މައްޗަށް

---

[14] أحكام القرآن: 127/2

[15] مجموع الفتاوى: 268/3

ދޮގު ހެއްކާއި އެފަދަ ކަންކަން ބޭނުންކޮށްގެން ދޮގުހެދުމާއި، އަދި ބަޔާންވެ ސާފުވެގެންވާ އަނިޔާވެރިކަމެވެ.

ފަހެ މިކަންކަން މިއީ الله ގެ ޝަރުޢުގެ ތެރެއިންވާ ކަންކަމޭ ބުނެފި މީހާ ފަހެ އެއްވެސް ޚިލާފެއް ނެތި ކާފިރުވެއްޖެއެވެ! އެއީ މިސާލަކަށް: ލޭއާއި މުރަދަސް ކެއުން ހުއްދަ ހަލާލުކަމަށް ބުނާ މީހާއެވެ." މިއެވެ.

އެހެންޖަހެއްގަދި ޝަރުޢު ވިދާޅުވިއެވެ:

(الشرع المبدل فهو الأحاديث المكذوبة والتفاسير المقلوبة والبدع المضلة التي أدخلت في الشرع وليست منه والحكم بغير ما أنزل الله. فهذا ونحوه لا يحل لأحد اتباعه.)[16]

"ބަދަލުކުރެވިގެންވާ ޝަރުޢުއަކީ: ދޮގު ޙަދީޘްތަކާއި، އޮޅުވާލާ ފުރޮޅާލާފައިވާ ތަފްސީރުތަކާއި، ޝަރުޢުއަށް ވައްދާލާފައިވާ އެކަމަކު އަސްލު އޭގެ ތެރެއިން ނޫން މަގުފުރެއްދުންތެރި ބިދުޢަތްތަކާއި، الله

[16] مجموع الفتاوى: 507/11

ބާވައިލެއްވި ގޮތާ ޚިލާފަށް ހުކުމްކުރުމެވެ. މިއާ މިފަދަ ބަޔާންކޮށް ތަބަދަލުން އެއްވެސް މީހަކަށް ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ." މިއެވެ.

❁ އަލްޖައްޞާޞު ގެ އަޙްކާމުލް ޤުރްއާނުގައި ގެނައެވެ:

(أَنَّ مَنْ حَكَمَ بِغَيْرِ حُكْمِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ إنَّ هَذَا حُكْمُ اللَّهِ فَهُوَ كَافِرٌ كَمَا كَفَرَتْ بَنُو إسْرَائِيلَ حِينَ فَعَلُوا ذَلِكَ)[17]

މާނައީ: "ﷲ ގެ ހުކުމާއި ޚިލާފަށް ހުކުމްކުރުމަށްފަހު، ދެން މިއީ ﷲ ގެ ހުކުމޭ ބުނެފި މީހާއީ ހަމަ ކާފަރެކެވެ. އެއީ ބަނީ އިސްރާއީލުގެ މީހުން އެފަދައިން ކަންތައްކުރުމުން ކާފަރުވީގޮތަށެވެ." މިއެވެ.

[17] أحكام القرآن للجصاص: 93/4

✽ ޝައިޚު އިބްނު ބާޒު ގެ "އައްދަޢްވަތުލްބާޒިއްޔާ" ކިތާބުގައި ކުރެވުނު ސުވާލުތަކުގެތެރެއިވެއެވެ:

"ސުވާލުކުރެވުނީ މިހެން: ޝައިޚުއެވެ! އިބްނު ކަޘީރުގެ "އަލްބިދާޔާ ވައްނިހާޔާ" ގައި އޮންނަ ބާބު ކުރުނުން ގާތަށްދާނޭ ގޮތަކަށް އިސްލާމު ދެކެނިވިއެވެ.

އިބްނު ބާޒު: އެއީ ޝައިޚުއަށް ތިރިކުރެއްވި ނިޝާނެއްކަމަށް ބެލެވިދާނެ ވެރާނަހެއެވެ." ބުނެއެވެ.

ތިންވަނަ ވަގުތު:

އިބްނު ކަޘީރު، މިހާރުގެ ކާފަރުކުރުމުގައި "ތަޔާސިޤު" ކުރުން (ކުރިއަށް ނެރެ އިސްލާމްކުރުން) ޝަރީޢަތަކަށް ވެގެންދިޔައީ. އެބަހީ: ޝަރީޢަތެއްގެ ގޮތުގައި މިޤާނޫނު ތަބާކުރުމުގައި ދިޔަ އިސްލާމުން މަތިކުރުމެވެ.

މިކަން ބަޔާންވެގެންދަނީ އެކަށީގެންވާ ބަސްތަކުންނެވެ:

(فَصَارَتْ فِي بَنِيهِ شَرْعًا مُتَّبَعًا، يُقَدِّمُونَهَا عَلَى الْحُكْمِ بِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ رَسُولِهِ صلى الله عليه وسلم...)[18]

މާނައީ: "ދުނިޔެ އާޚިރަތް ދަރިފުޅުސްކުރުމުގައި، އެއީ ތަބައަދިވާ ޝަރީޢަތެއްކަމުގައި ވެގެންދިޔައެވެ. الله ގެ ފޮތާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ސުންނަތުގެ ޙުކުމުކުރުމުގެ މައްޗަށް އެމީހުން އެފޮތް ކުރިއަށްނެރެ އިސްލާކުރައެވެ..."

އަންނަ ބަސްތުގެއިވެސް އެވާހަކަ ގެންނެވިއެވެ:

---

[18] تفسير ابن كثير: 131/3

ހަދައެއްފަދައިން ބުނުން ހޯދިދާފައިވާތީ ދާއިމަށްލާން އެބަސްފުޅުގައި ބައިތުލްމާލްއިން އާދަމުގެ ހިތުން الله ގެ ޝަރީޢަތަށްފުރަ އަޅުވާ ދޫކުރައްވަން ދެކި ކުރިޔަށް ނެރެއިސްކުރުން ޝަރީޢަތްތަކެއްވެއެވެ. އެއީ އިސްލާމްހަދީސްކުރުން ހަމަދުކުރުމުގެ ތަރައްޤީއާ ކަމުކަރެވެ.

- ފަހަރެއްގައި މީހަކު ބުނެފާނެއެވެ:

"ތިޔަބުން ޝަރީޢަތުގެ މައްސަލަ ޙާޞިލްކޮށް ބުނުއްވުމުން ބުނެވޭ އުޅުނީ ޝަރީޢަތުގެ މައްސަލަ ހިތުން އެގޮތް ދޮގުކޮށްގެން ކުރިއަށް ނެރެގެންކަމަށް އިތުރުވެރިންނަށް އެނގޭނީ ކިހިނެއްހެއްޔެވެ؟"

ޖަވާބަކީ: އެއީ އެމީހުން ބަޔަކީރިޔާން އެހެން ބުނެފައިވެ، އަދި އެކަމަށް ދަލީލުކުރި ގަބޫލުކުރާކަމުންނެވެ. ޝެއިޚް އިސްލާމް ތަޙުނީލްކުރެ ގެންނެވި ބަސްފުޅުތަކުގައި އެކަކަން ބަޔާންވެ އެދިހަދީއެވެ.

އެމީހުން ޤަބޫލުނުކުރާތާކު ދުނިޔޭގެކާއި، ގެންގުޅޭ ޙަޤީގަތާއި، ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އާއި އެއްހަމަކުރާތަކާއި، އިސްލާމްދީނާއި ދެންހުރި ދީނުތަކާދު ފަރަގުއެންމެކަމަން ދުރާކަމާއި މިކަންކަމެވެ.

ހަތަރުވަނަ ފަޞްލު:

ދެން އިބްނު ކަޘީރުގެ ބަސްފުޅުގައިވާ:

(فَمَنْ تَرَكَ الشَّرْعَ الْمُحْكَمَ الْمُنَزَّلَ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ وَتَحَاكَمَ إِلَى غَيْرِهِ مِنَ الشَّرَائِعِ الْمَنْسُوخَةِ كَفَرَ)[20]

މާނައީ: "ނަބިއްޔުންގެ ޚާތިމުކަލޭގެފާނު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދި الله ގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވުނު މުޙްކަމު ޝަރީޢަތް ދޫކޮށް، އެނޫން މަންސޫޚް ކުރެވިގެންވާ ޝަރީޢަތްތަކަށް ޙުކުމް އުފުލައިފި މީހަކު ކާފިރުވެއްޖެއެވެ."

މިއީ އިޖުމާޢުން ޘާބިތުވާ ބަސްފުޅެއް ނޫނެވެ. މިގޮތައި ތަޤްލީދުކުރުމެވެ. އެގޮތުން މަންސޫޚުކުރެވިގެންވާ ޝަރީޢަތްތަކުގެ މަސްދަރަކަން ޤަބޫލުކުރުމާ އެއްބަސްވެފައިވާ: ހަދިއްޔާ ރަޢްދުތަކާއި އުޞޫލުތަކުން ބަޣާވާތް އެގޮތުގައި ހަރާމުކުރާ ޝަރީޢަތްތަކުން ބުނުމުދުރުގައި އިތުރުކުރުން ވާހަކަދައްކާފައެވެ.

[20] البداية والنهاية: 17 / 162 – 163

❁ ޝައިޚުލް އިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ ވިދާޅުވިއެވެ:

(وهؤلاء الذين اتخذوا أحبارهم ورهبانهم أربابا - حيث أطاعوهم في تحليل ما حرم الله وتحريم ما أحل الله يكونون على وجهين: **أحدهما:** أن يعلموا أنهم بدلوا دين الله فيتبعونهم على التبديل فيعتقدون تحليل ما حرم الله وتحريم ما أحل الله اتباعا لرؤسائهم مع علمهم أنهم خالفوا دين الرسل فهذا كفر وقد جعله الله ورسوله شركا - وإن لم يكونوا يصلون لهم ويسجدون لهم - فكان من اتبع غيره في خلاف الدين مع علمه أنه خلاف الدين واعتقد ما قاله ذلك دون ما قاله الله ورسوله؛ مشركا مثل هؤلاء. **والثاني:** أن يكون اعتقادهم وإيمانهم بتحريم الحرام وتحليل الحلال ثابتا لكنهم أطاعوهم في معصية الله كما يفعل المسلم ما يفعله من المعاصي التي يعتقد أنها معاص؛ فهؤلاء لهم حكم أمثالهم من أهل الذنوب.)[21]

---

[21] مجموع الفتاوى: 70/7

މާނައީ: "އެމީހުންގެ ޢިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިން ރައްބުންތަކެއްކަމުގައި ހަދާ، ﷲ ހަރާމްކުރެއްވި ކަންކަން ހުއްދަކުރުމުގައި، އަދި ހަލާލުކުރެއްވި ކަންކަން ހަރާމްކުރުމުގައި އެމީހުންނަށް ކިޔަމަންވެއްޖެ މީހުންނަކީ ދޮގުހަދަކަމެވެ:

ޝަރަޙަކަމީ: އެވެރިން (އެބަހީ: ޢިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިން) ﷲ ގެ ދީން ބަދަލުކުރިކަން އެމީހުންނަށް އެނގޭއެވެ. ދީން ހަމަ އެބަދަލުކުރުމުގެ މައްޗަށް (އެއްބަސްވެ) އެވެރިންނަށް ތަބާވިއެވެ. އެގޮތުން ﷲ ހަރާމްކުރެއްވި ކަންކަން ހުއްދަކަމަށް، އަދި ހުއްދަކުރެއްވި ކަންކަން ހަރާމްކަމަށް **އެމީހުންވެސް އިޢުތިޤާދުކޮށް ޤަބޫލުކުރިއެވެ.** އެއީ އެމީހުންގެ ބޭނުންނަށް ތަބާވެގެންނެވެ. އެކަން އެމީހުން ކުރަނީ ރަސޫލުން ގެންނެވި ދީނާ އެވެރިން ޚިލާފުވިކަން މިމީހުން ދެނެތިބެއެވެ.

މިއީ ކުފުރުކަމެވެ. އަދި ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާފައި އެކަން ޝިރުކުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ. އެއީ އެމީހުން އެވެރިންނަށް ނަމާދުކޮށް ސަޖިދަ ނުކުރިޔަސްމެއެވެ. އެގޮތުން ދީނާއި ޚިލާފުވެގެންވާ އެނގިގެންވާ ބާރު، ދީނާއި ޚިލާފުވުމުގައި ވިޔަކަން ތަބަޢަވެ، އަދި ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާ އެންގެވި

ގޮތް ފިޔަވައި އެހެރަކު ބުނި ގޮތް ޤަބޫލުކުރުން އިއްތިބާޢުކުރުމީ މީހާވަނީ މުޤައްލިދު ކަމުގައެވެ.

ތަޤްލީދު: އެހެން (އެބަހީ: ޢިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިންނަށް ކިޔަމަންވެ ތަބާވުމަށް (މީހުން)، ހަލާލުކަންތައް (ހަރާމްކަމާއި) ހަރާމްކޮށްދެއްވުމާއި، ހަލާލްކޮށްދެއްވުމާއި ހަރާމްކޮށްދެއްވުމުގައި އެންނަ ޤަބޫލުކުރުމާއި ދީނީގޮތް ތަބާވެވޭނެވެ.

ނަމަވެސް އެހެން އެތިރިންނަށް ކިޔަމަންވުމަކީ (ހަމަލުން ބައްޕުވުން) ހަމައެކަނި الله އަށް އުޅުނުގަތެވެ. އެއީ ހަމަ މުސްލިމުންގެ ފަރާއި އުޅުނުމުގެ ޤަބޫލުކުރަންވާނެ ހުރި ކަމަށް އެހެނެއްނެތެވެ. ފަރާތެއް ފަރަރުރިންނެވެ.

ފަހު މިފަދަ މުޤައްލިދުން ދީނުގައި ފަރާތުގެ އަޅުވެރިންގެ ކަންކަމެވެ." މިއެވެ.

މިސާލަކަށް ޖަހަރުކުރުމާ، އިސްލާމް ކަލިމާގެ އެބަސްފުޅު ނަގައިދީ އެކަމުގައި ހަރަކާތްތެރި ވިދާޅުވުމާ ބަސްފުޅުތައްތަކުގައިވެ. އަދި ޝަރުޢީ އިސްލާމް ގޮތުގެ އިއްތިބާޢުގެ ޝަރީޢަތް އެކަމުގައެވެ.

އެގޮތުން ﷲ ގެ ޙުކުމްފުޅުތަކުގެ ވާޖިބުތަކާއި ޙައްޤުތަކަށް، ނުވަތަ އެއާ
އެއްހަމަހަމަކަން، ނުވަތަ އެއީ ހަމަ އެކަހަލާނގެ ބަރާބަރުކަމުންނާ
އެއްގޮތްވާކަން ޝަރީޢަތުން ނިސްބަތްވެވޭނެ ﷲ ތަޢާލާއަށްވާ ގޮތާއި
ޒާތުގައި ބޭނުންތަކުގެ މިފަދަ ކަންކަންތަކާއެވެ. އެއީ އަދަދު
ޝަރީޢަތުގައި ނުބައި، ކުރަން އިހުސާނާ ބާރު ބޭނުންކުރާ މީހާ
ޒާތުގައިވެ.

ފަސްވަނަ ވަޙްޔީ:

ސުންނަތް ޖަމާޢަތުގެ އަހުލުވެރިން އިޖްމާޢުވެގެންވަނީ الله ގެ ޙުކުމަށް އީމާންވާ ޙާލު، އޭގެ އަސްލު އިޖްތިހާދުކުރާ ޙާލު، ދެން އެކަލާނގެ ބާވައިލެއްވިގޮތަށް ޙުކުމްކުރުން ދޫކޮށްލުމަކީ ކުފުރެއް ނޫންކަމުގެ މައްސަލައެވެ. އަދި މުސްލިމުން ބާރުވާން ޝުކުރުދަންނަވާ ނުކުމެވެ. އެކަމަކު އެއީ ބޮޑު ގޯނާއެކެވެ.

އެއީ ވަނަވީ ގާނޫނަން ބުނެވިދިއަސް، ލިބިގެއިވާ އެއްކަލަކަން ނުވަތަ، ވާހަކަތަކުގެއިވާ އާދަކާދަތަކާއި ބަލައިގެން ޙުކުމްކުރިއަސް، އަމިއްލަ ހަވާ ނަފްސާނީ ފުރަސަތު މަށް ޙުކުމް ކަނޑައަޅައިގަތުމަކީ އެބަކަށް ބުރަވެވިއްޖެ ހިތްހެނދުނު الله ބާވައިލެއްވި ގޮތް ހިލާފުކަން ޙުކުމްކުރުމުގެ ތެރެއިންނެވެ.

އެއިން ވަކި ބުރަކަށް އިސްތިސްނާކުރެވިގެން ބާރުކުރުވުން ދަށްވާލާއި ޙުއްޖަތުގެ މައްސަލައެވެ.

އަޅުގަނޑު އިސްތިޤާމަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެކަށީގެންވާ މިސާލު: އެއީ ވަނަވީ ގާނޫނާކަން ޙުކުމްކުރިއަސް، އަމިއްލަ ހަވާ ނަފްސާނީ އެއްކަލައް މަސްދަރުތަކަން ނުވަތަ ޙުކުމްކުރިއަސް، އެއްވެސް ކަމަކަށް ކުރިއަސް އެބައި

ފަހަރަކު ކުރިޔަސް، އަދި ކިތައްމެ، ޙުކުމްނުކުރިޔަސް ހުއްދަކޮށް އިންކާރުކޮށް، މޮޅުކަމާ ހިސާބުން އޭނާ ކާފިރުވެއެވެ.

❁ އަބޫ މުޒައްފަރު އައްސަމްޢާނީ ރަޙިމަހުﷲ ތަފްސީރުގައި ވިދާޅުވެއެވެ:

(وَاعْلَم أَن الْخَوَارِج يستدلون بِهَذِهِ الْآيَة، وَيَقُولُونَ: من لم يحكم بِمَا أنزل الله فَهُوَ كَافِر، وَأهل السّنة قَالُوا: لَا يكفر بترك الحكم)[22]

މާނައީ: "ދަންނާށެވެ! ޚަވާރިޖުން މިއާޔަތުން ދަލީލުދައްކައެވެ. އަދި އެމީހުން ބުނެއެވެ: 'ﷲ ބާވައިލެއްވި ގޮތަށް ޙުކުމް ނުކުރާ މީހާއަކީ ކާފިރެކެވެ. އަހްލުސް ސުންނަތުގެ ޢިލްމުވެރިން ބުނެއެވެ: '(ﷲ ބާވައިލެއްވި ގޮތަށް) ޙުކުމްކުރުން ދޫކޮށްލައިގެން އޭނާ ކާފިރުނުވާނެއެވެ." މިއެވެ.

[22] تفسير السمعاني: 42/2

ޙުކުމްގެ އާޔަތުގެ ދަރުސް އަދުލް ޢައްބާސް ... ގެ ޝަރަޙާގައިވެއެވެ:

(يحتجُّ بظاهره من يُكفِّرُ بالذنوب، وهم الخوارج، ولا حجَّة لهم فيه؛ لأنَّ هذه الآيات نزلت في اليهود المحرفين كلام الله تعالى، كما جاء في هذا الحديث، وهم كفار، فيشاركهم في حكمها من يشاركهم في سبب نزولها. وبيان هذا: أن المسلم إذا علم حكم الله تعالى في قضيَّة قطعًا، ثم لم يحكم به؛ فإن كان عن جَحدٍ كان كافرًا، لا يختلف في هذا. وإن كان لا عن جَحدٍ كان عاصيًا مرتكب كبيرة؛ لأنَّه مصدق بأصل ذلك الحكم، وعالم بوجوب تنفيذه عليه، لكنه عصى بترك العمل به... أن هذه الآيات المراد بها: أهل الكفر، والعناد. وأنها كانت ألفاظها عامة، فقد خرج منها المسلمون؛ لأنَّ ترك العمل بالحكم مع الإيمان بأصله هو دون الشرك. وقد قال تعالى: {إِنَّ اللَّهَ لا يَغفِرُ أَن يُشرَكَ بِهِ وَيَغفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ}

وترك الحكم بذلك ليس بشرك بالاتفاق، فيجوز أن يُغفر، والكفر لا يُغفر، فلا يكون ترك العمل بالحكم كفرًا...)[23]

މާނައީ: "މިއާޔަތުގެ ބޭރުފުށުގެ މާނަ ނަގައިގެން، ފާފަތަކުން ކާފިރުކުރާ ޚަވާރިޖުން ހުއްޖަތަށް ދަލީލެއްކަމަށެވެ. އަހުލުއްސުންނަތު އާގައި ހުއްޖަތެއް ނުވެއެވެ.

އެހެނީ މިއާޔަތްތައް ބާވައިލެއްވުނީ الله ތަޢާލާގެ ކަލާމުފުޅު ބަދަލުކުރި ޔަހޫދީންނާމެދުގައިއެވެ. އެއީ އެބަޔަކު ތޫރާތުގައި ދިރިހަދައިންނެވެ. އެމީހުންނަކީ ކާފިރުންނެވެ. ދެން އެއާޔަތް ބާވައިލެއްވުނު ސަބަބުގައި ބައިވެރިވާ ބަރާއު، އާގެ ޙަދީޘުގައިވެސް ހިއްސާވެއެވެ.

މީގެ ބަޔާނަކީ: މުސްލިމުމީހާ، ޤަޟިއްޔާއެއްގައި الله ގެ ހުކުމްފުޅަކީ ކޮބައިކަން ކަނޑައަޅައިގެން އެނގި، ދެން އެއަށް ހުކުމް ނުކޮށްފިނަމަ؛ އޭނާ އެކަންކުރީ އިންކާރުކޮށްގެންނަމަ އެއީ ކާފިރުވެއެވެ. މިކަމުގައި ހިލާފެއް ނުވެއެވެ.

[23] المفهم لما أشكل من تلخيص كتاب مسلم: 5/117 - 118

އޭނާ އެހެން ހެދީ އިންސާނުކުރުމުގެ ނުތިބޭނަމަ؛ އޭނާވާހުރީ ބަރުވާއަޅާނެ އަޅައިގެންނަ އުޅުދުންތެރިކަމަށެވެ.

އެހެނީ އޭނާވަނީ އެބުނުމުގެ އަސްލު ތެދުކަމް، އަދި އެބުނުމު ތަސްދީޤުކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާކަން ދެނެގަނެގެންވާ ބާރުގައެވެ. ނަމަވެސް އޭނާ ނުކިޔަމަންތެރިވި ބަޔަކުން އެކަން ދެކޮޅުހެދުމުންނެވެ...

މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި: ދެކޮޅުވެރިވި ގޮތްދޮންކުރާ ކުފުރާ އަހުލުކިތާބީންނެވެ. އާދަމުގެފާނު ޚަލްޤުކުރެއްވި ބާރުދިނުމުގެ ގަނޑުތަކުން މުސްލިމުންނަކީ އެއިން ބަރީއަވެރިންނެވެ. އެހެނީ ބުނުމުގެ އަސްލަކަށް އީމާންވާ ބާރު ދީން އެއަށް ބަޔަކުހެދުން ދެކޮޅުހަދަނީ ޝިރުކުކަން ނަޞާރާއިން، އަދި އޭގެ ދަރިކަލުންނާ ކަމެކެވެ. އަދި الله އަންގަވާފައިވަނީ: "الله އެކަލާނގެއާ ޝިރުކުކުރުމުގެ ފާފަ ނުފުއްސަވައެވެ. އަދި އެހެން ކަންކަން އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފުއްސަވާދެއްވައެވެ."

الله ބާވައިލެއްވި ޙުކުމަށް ޚިލާފުކުރުން ޤާނޫނުހެދުމަކީ އިސްލާމްދީނުން ބޭރުކުރާ ކުފުރެއް ނޫނެވެ!

އެހެންކަމުން އެޤާޟީއެއްވެސް ހުކުމެއްކުރެވޭނެއެވެ. ކާފިރެކޭ ޚާއްސަވާން ޤާޟީއެއްނުނެތެވެ. އެހެންކަމުން ބުނެވުނު ތަފްސީރުން ޤުރްއާނުގަޔާ ކާފިރެއްކަމުގައި ނުވެއެވެ." ވިއެވެ.

ޤުރުއާނުގައި ހުރި މުތަޝާބިހު އާޔަތްތަކުން ޚަވާރިޖު ފުރުސަތު އަލްޚަޠީބު އިސްކާފީ ވިދާޅުވިއެވެ:

(وأما أن يكون الحكم بخلاف ما أنزل الله كفرا فهو مذهب الخوارج، يذهبون بـ من هنا إلى الشياع)[24]

މާނައީ: "الله ބާވައިލެއްވި ގޮތާއި ޚިލާފަށް ހުކުމްކުރުން (ދީނުން ބޭރުވާ) ކުފުރުކަމުގައިވުން ތަސްނަވެއެވެ! ފަހެ އެއީ ޚަވާރިޖުންގެ މަޛްހަބެވެ. އެމީހުން (مَن) ގެ ތަރުޖަމާ ނަގާ ޝާއިޢުކުރައްވެ." ވިއެވެ.

[24] درة التنزيل وغرة التأويل: 463/1

އެހެންކަމުން ހަވާނދުވަސްގައި ވަކި ބަހެއްގައި ހިޔާލުތަކަށްވުރެން، އޭގެ
ދަސްތޫރާއި މާނަ އަދި ވާޒިބު ބުނުއްވުމުންތޯ، އަދި ދުސްތޫރު
ބަސްފުޅުތަކާއި އިޖްމާޢުތަކާއި އިއްތިފާޤުވެއް ޤަވާޢިދުތަކުން އުސޫލް
ފަރުޟު، ބަޔާން ހުކުމްދިނުމަކީ ސަޙާބީންގެ ބަސްފުޅުތަކުގެ ބިނާގެ
މައްސަލަ ދެނެގަތުމަށް އަދި ޢިލްމުވެރިންގެ ބަސްތަކެއް ރާވާނުމާ
މައްސަލަ ސާބިތުވެގެންދެއެވެ. އެގޮތުން އިބްނު ކަޘީރުގެ ކިރިން
އުސޫލު ޢިލްމުވެރިން ގެނެސްދީފައިވާ މުޖްތަހިދުންގެ މައްސަލަ
ބަޣަވީ، އިބްނު ކަޘީރުގެ އިޖްތިހާދުކޮށް މާނަކުރެއްވި،
ތަފްސީރުތަކުގެ އޭގެ ކިރިން އިޖްމާޢު ސަޙާބީންނާއި، އޭގެ
ކިރިނދު އިބްނު ކަޘީރުގެ އިޖްތިހާދާ ފުރިހަމަވާނެއެވެ.

އެގޮތުން ޙާފިޡުން ބުނުއްވުމުން ބުނުއްވައިފި ދެން ކާތިބުވެރިންނަށްވުރެ
އިޖްމާޢު ނަގާފި: الله ގެ ބުނުއްވުމުގެ މައްސަލަ ޙާފިޡު
އިސްލާމީ ދަރުސް ނުލާ ބުނުއްވާ، ކަމަކީ ހަދީސްތަކުގައިވެއެވެ. އޭ
އިޖްތިހާދު ކަމުގެ ތަފްސީރު ކަޘީރު، އަދި އިބްނު ޢަބްބާސް އެވެ.

ޝައިޚު އަބްދުލް ލަޠީފު ބިން އަބްދުލް ރަޙްމާން ވިދާޅުވެއްވި:

(وإنما يحرم التحكيم إذا كان المستند إلى شريعة باطلة تخالف الكتاب والسنة، كأحكام اليونان والإفرنج والتتر وقوانينهم التي مصدرها آراؤهم وأهواؤهم، وكذلك سوالف البادية وعاداتهم الجارية. فمن استحل الحكم بهذا في الدماء أو غيرها فهو كافر...)[25]

މާނައީ: "ޙުކުމްވެރިކުރުން ޙަރާމްވަނީ ޤުރްއާނާއި ސުންނަތާއި ޚިލާފުވެގެންވާ ޝަރީޢަތަކަށް ބަރޯސާވާ ކަމުގައިވާނަމައެވެ. ގުރީކުގެ ޙުކުމްތައް ([illegible]) އާއި ފަރަންޖީންނާއި ތަތާރުންގެ ޙުކުމްތަކާއި އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ރައުޔުތަކާއި އެދުންތައް މަޞްދަރެއްކަމުގައި ހަދާފައިވާ ޤާނޫނުތަކުން ޙުކުމްކުރާނަމައެވެ. ހަމައެފަދައިން [illegible] ހިސްބުގައި އޮންނަ ޢާދަކާދަތަކާއި އިރުގެ ގޮތުގައިވެސްމެއެވެ. ފަދަ ލޭއާއި އެނޫން ކަންކަމުގައި

---

[25] منهاج التأسيس: 71/1

މިތަކެތިން ހުކުމްކުރުން ހުއްދަކޮށް ޙަލާލުކޮށްފި މީހާއީ ކާފަރު ކާފިރެކެވެ." މިއެވެ.

❁ އެހެން ތަނެއްގައި ވިދާޅުވެއެވެ:

(ما ذكره في شأن الأعراب من الفرق بين من استحل الحكم بغير ما أنزل الله، ومن لم يستحل، هو الذي عليه العمل، وإليه المرجع عند أهل العلم...)[26]

"އަޢުރާބިންގެ ކަންތަކުގައި އޭނާ އެގެނައި ގޮތަށް: الله ބާވައިލެއްވިގޮތާއި ޚިލާފަށް ހުކުމްކުރުން ޙަލާލުކޮށް ހުއްދަކުރާ މީހާއި، އެކަން ހުއްދަނުކުރާމީހާ ދެމެދު ތަފާތުކުރެއްވުން ދަންނަވައެވެ! ޢަމަލުކުރެވުން އޮތީ އެގޮތަށެވެ. އަދި ޢިލްމުގެ އަހުލުވެރިން ރުޖޫޢަވާ ގޮތަކީ އެއީއެވެ."

[26] عيون الرسائل: 603/2

✵ މިބަސްފުޅު އިމުކަން ޝަރަހަކުރައްވާ ވަޟާޙުކުރައްވާ ޝައިޚު އިބްނު ސަޙްމާނު ވިދާޅުވިއެވެ:

(يعني أن من استحل الحكم بغير ما أنزل الله، ورأى أن حكم الطاغوت أحسن من حكم الله، وأن الحضر لا يعرفون إلا حكم المواريث، وأن ما هم عليه من السوالف والعادات هو الحق، فمن اعتقد هذا فهو كافر. وأما من لا يستحل هذا، ويرى أن حكم الطاغوت باطل، وأن حكم الله ورسوله هو الحق، فهذا لا يكفر، ولا يخرج من الإسلام)[27]

މާނައީ: "އެބަހީ: الله ބާވައިލެއްވި ގޮތާއި ޚިލާފަށް ހުކުމްކުރުން ހުއްދަކޮށް، އަދި ޠާޣޫތުގެ ހުކުމް الله ގެ ހުކުމަށްވުރެ މާރަނގަޅުކަމުގައި ހެޔޮކަމަށް ދެކި، (އެބައިމީހުން ދެކުނު ގޮތަށް) ހަޟަރުގެ މީހުން ދަންނަނީ ހުސްއެކަނި ވާރުތަވުމުގެ ހުކުމްތަކުގައި، އަދި ބަހްދަލި އެވެރިން ކަމުގައި (އެބަހީ: ޢަރްފުން ރިވާޖު ބަދަލުވިން) ޢާދަތަކީ ތަޤީދާއި އަޤީދާ އިސްގެ ބާދާނަކަތުގައި ފަޙާޝަތުގައިވާން

---

[27] عيون الرسائل: 2/603

ދެކިއްޖެމީހާއެވެ. ތަނަ މިހެން ގަބޫލުކޮށް އިޢުތިޤާދުކޮށްފި މީހާ ކާފަރުވެއްޖެއެވެ. ދެންފަހަ މިކަން ހުއްދަ ނުކުރާ މީހާ، އަދި ޖާހިލުވެ ބުނުމް ބާޠިލުކަމަށް ދެކި، އަދި ބައްޔަކީ الله އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާގެ ބުނުއްވަވަން ދެކޭމީހާ؛ ތަނަ މީނާ ކާފަރުވާނެއެވެ. އަދި އިސްލާމްކަމުން ބޭރުވާނެއެވެ." މިއެވެ.

އެހެންކަމުން މިވާހަކަތަކުން ބުނުމުގެ މައްސަލަތަކާއި އަސްލަކީ ކޮބައިކަމާއި، އަދި ބުނުމުގެ މައްސަލަތަކާއި ހިތުގެ ހުއްދަކޮށް އިސްތިޤާމަތުކުރުމާއި، ޙަޤީޤަތަކަން ބުނުމާއި، ހަމަހަމަކުރުމުގެ ސަރަޙައްދަ ކަންތައް ޝަރުޢީކުރުމަކީ އިބުރާ އަދީލާކަމަން ބުނު ކުރާ ދިރިއުޅުނުލަ ތިރުކީތައް މިރައްދުފަހި ސަރަޔުންނަންކުރާއި، އަދި އެއާ ޒިޔާދަކަން އިސްތިޤާމަތުކުރުމަން ބެލުމުއްނޭ ވަސަލި ގާނޫނު ބުނުމުލަން ބުނުމާއި މިހާ އެގޭ ޢަމަލުތައް އެއިން ކާފަރުކުރުމަކީ ސިފަ ޒަވާރިޖުންގެ ބަސްކަމުގައި އެކަމް އިޝްފުބިރުންނެއް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ ކަމް އެނގިއްޖެއެވެ.

އަދި ދުނިޔެއަކީ މިހެން الله ބަޔާނުކޮށް ދީފައި ޒިޔާދަކަން ބުނުމުކުރާ ކަމެއްނޯ ވަސަލި ގާނޫނުގެ މައްސަލަ ނުރަކާ، އެއި

މުޅިން ހުސްކުޑުރު ކަރުގައި ހަދަންވެގެން ގެންނަ ޙާސިލުގެ
މިސާލާއި، އިބްނު ކަޘީރުގެ އިޤްތިބާސްގެ ބަޔާތަކް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އެގޮތުން ޙާސިލުވާ ނުވަތަ ޙާސަލައި ތަންކިޖެހުން އާދާ އަމިއްލައަށް
އުފައްދާފައިވާ ދިރުއްކަމާއި، އެކި އާސާއަރު އިއްވިދުން ވަކިކަމަށް
ބުނިކަމާއި، އާދައަކީ އިޖަރަތް އަޑުކަންކުރާ މިހުރިކަމާއި، އަދި
އާދައަށް ތަބައަވާވިނުން އެވިދުން ބާރުބޮޑުވެގެން الله އާ
ކުއްޖަކުވެ، އަދި އާދައާދުރު ނަތީޖާކަމުގެ އިޖުތިހާދުކުރިކަމާއި، އަދި
ދެކޮޅުއާނާއި ސުނާނާގެ ދައްކަނެ ޙާސިލުވާ ބުނެލާން އިސްލާމް
ކުރިއަށް ނެރުނުނަކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އެއާ ޒިޔާދަތް މިޢާމަލާގެ ވަސްވާސް ޝޫރުނޫޓަކާ އާދައި ދީނާއި
ޒިޔާދު ބުނުމުކާއި މާތްހަދައި ހުރިހަމަވެސް އެކަންކުރި މިހުން
ނުވަތަ އެއަށް ބުނުމް އުޅުގާ މިހުން އެކަކީ الله ގެ ޝަރީޢަތުގެ
ދައްކަން އިސްލާމް ދެވުނުގާކަމަށް، ނުވަތަ އެކަޤީދާއަށް
އެބުނުމެއް ނިސްބަތްކުރެ ދީނުއްކަމުގައި ހަދައިގެން ކުރިކަމެއް
ނުސުވެ.

ބަޔާކު މިހުން އެގޮތުގެ ކަމިގައި އިޚްތިލާފުކުރީ، ދީނުގެ ބުނުމުތަކަށް
އިންކާރުކުރުން، އަދި ޢަވާމުން ދީނުގެ ބުނުމަށް މުނާސަބު

ނޫންކަމަށް ދެކި އެކުދިން ކަންތައް ބަލަހައްޓާނެ ކުރާ ބަލަހައްޓަން ވުޒާރާތަކުގެއެވެ. އަދި ޓީޗަރުންގެ އެހީ ބޭނުމެއް ކުރުވަނަމަކު މާއްދާތަކުން ފުރުސަތުތަކެއް ދީދިނުމަށެވެ.

އެއާއެކު ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ބަސްކުރުމުގައި ނަމާ މަސައްކަތް ކުރަމުންދަން ކުދިންނަށް އަމަލީގޮތުން ތަޖުރިބާކޮށް އަސާސީ ފިކުރުތަކެއް ދިނުމެވެ. އެއްބަސްކުރުމަށް ނަގާލާ އަސްއެއްބަސްކުރުމުގައި ދަރި، ނުވަތަ އެއްބަސްކުރުމަށް ކުރުވާލާ ދިރާސާކުރެވޭނެވެ. އަދި ސަރުކާރާ ބަސްބަލަން އަހަން ބަސްބަޔާ ރަށުދަރަޖަ ދަރިވަރުން.

އަދި ބަސްބަޔާ ނަމުނާއިވެސް އެއް މަޢުލޫމާތު ނުލިބި ބަޔަކަށް ދަރިވަރުންނަށް، ދަރަދަރަޖަ ކުރުވުމަށް ޑިމޮސްޓްރޭޝަން ހެދުމަށް ސަރަހައްދުގެ ބާރުވެރިން ބަސްކުރުމުކަނަ އިސްކަން ދިނުމަށް، އަދި އިބާރަތްތަކުގެ ބަސްކުރުވުމަކާ ދިމާލުމާކަން ދަރިވަރުން މަސައްކަތް ކުރުވުމާއި ރަށުގެ ބަސްކުރުވުމުގައި ފަރުވާކަރުދަރަޖަ ދިނުމަށެވެ.

އަދި އެއާއެކު އެކިޔުން ޑިމާކަން ދަރަސްކުރެވޭނެ ނުލަބަހާ، އަދި ޕޮލިސީކަން ދިރާސީދިރާސާކުރަން، އެއީ އިބާރަތްކުރަން ހަމަވެފައި ކުރަން ނުވަތަ އިޖާބަދާރުކަމުގައި ބަލާ، ޕަރުދާ އިސްކަންދޭން ދެކެވެއެވެ.

އެހެންނޫނީ ދީނުގެ ތެރޭގައި ހަވާނަފްސަށް އެދޭހާ ގޮތަކަށް ތަޢައްޞުބުވުމަކީ ދިމާވަކަށް ބަސްތިކިއްޔާ.

މިތަނުގައި ބުނުމުގެ މައްސަލާގެ ޚިލާފު ދިމާފަރާތުން ވާހަކަދައްކަން ދަބްސެއްދުއް ނުކުރަމާއެވެ. އެކަމަކު ހަމައެކަނި މިބަޔާނާ އިބްނު ކަޘީރުގެ އިޤްތިބާސްއާމެދުގައި އަދި އިބްނު ޙާފިޡުގަ އިސްމުޢުތަރިން އެބަހަސް ފަހުމުކުރުމަށް ގޮތެއް، އެގޭ ކުރިން އިސްތިދުލާލު އެހެން އިޤްތިބާސްތަކާއި އާއި ޤަބޫލުކުރުމާއި، އަދި ސަރަހައްދުގެ ބަސްތަކުގެ ސިފަކުރެވުނެވެ.

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه ومن تبعهم

بإحسان إلى يوم الدين.